

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Znak sprawy: RYB.pw.514.14.2024

**Wytyczne dotyczące trwałości operacji
w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027**

Warszawa, 10 kwietnia 2025 r.

Fundusze Europejskie
dla Rybactwa

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Podstawa prawna:

Wytyczne zostały wydane na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273).

Obowiązywanie wytycznych:

Wytyczne obowiązują od dnia ich podania przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa do publicznej wiadomości na stronie internetowej programu <https://www.rybactwo.gov.pl> w zakładce Prawo i dokumenty.

Spis treści

Rozdział I. Wykaz skrótów i pojęć.....	4
Rozdział II. Podstawa prawna	7
Podrozdział II.1. Unijne akty prawne	7
Podrozdział II.2. Krajowe akty prawne	7
Rozdział III. Cel wytycznych	8
Rozdział IV. Trwałość na podstawie rozporządzenia ogólnego	8
Podrozdział IV.1. Trwałość operacji na podstawie krajowych aktów prawnych	9
Podrozdział IV.2. Operacje objęte obowiązkiem zachowania trwałości.....	11
Podrozdział IV.3. Wyłączenia od zasady ogólnej zachowania trwałości, o których mowa w art. 65 ust 3. rozporządzenia ogólnego.....	11
Podrozdział IV.4. Naruszenia trwałości operacji, skutkujące zwrotem dofinansowania	12

Rozdział I. Wykaz skrótów i pojęć

beneficjent – beneficjent w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy EFMRA realizujący operację na podstawie umowy o dofinansowanie;

EFMRA – Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury;

IP – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, będąca zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy EFMRA instytucją pośredniczącą programu;

MŚP – mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia 2022/2473;

operacja – operacja w rozumieniu art. 2 pkt 4 rozporządzenia ogólnego;

program – program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027;

rozporządzenie ogólne – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.);

rozporządzenie o EFMRA - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z 13.07.2021 r., str. 1);

rozporządzenie 2022/2473 - rozporządzenie Komisji (UE) z dnia 14 grudnia 2022 r. uznające niektóre kategorie pomocy udzielanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 327 z 21.12.2022 r., str. 82, z późn. zm.);

ustawa EFMRA – ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273);

rozporządzenie do Priorytetu 1 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 września 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 1. Wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 oraz wysokości tej pomocy (Dz. U. poz. 2128, z późn. zm.);

rozporządzenie do Priorytetu 2 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 2. Wspieranie zrównoważonej działalności w zakresie akwakultury oraz przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury, przyczyniając się w ten sposób do bezpieczeństwa żywnościowego w Unii objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 oraz wysokości tej pomocy (Dz. U. poz. 2361, z późn. zm.);

rozporządzenie do Priorytetu 3 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 (Dz. U. poz. 2655);

rozporządzenie do Priorytetu 4 - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 maja 2024 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 4. Wzmocnienie międzynarodowego zarządzania oceanami oraz przyczynienie się do zapewnienia bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także zrównoważonego zarządzania nimi objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 oraz wysokości tej pomocy (Dz. U. poz. 751);

umowa o dofinansowanie - umowa, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy EFMRA, zawarta pomiędzy IP a beneficjentem, na podstawie której przyznawana jest pomoc na realizację operacji w ramach programu;

wniosek o płatność - wniosek, o którym mowa w art. 23 ustawy EFMRA.

Rozdział II. Podstawa prawna

Podrozdział II.1. Unijne akty prawne

- 1) Rozporządzenie ogólne;
- 2) Rozporządzenie o EFMRA;
- 3) Rozporządzenie 2022/2473.

Podrozdział II.2. Krajowe akty prawne

- 1) Ustawa EFMRA;
- 2) Rozporządzenie do Priorytetu 1;
- 3) Rozporządzenie do Priorytetu 2;
- 4) Rozporządzenie do Priorytetu 3;
- 5) Rozporządzenie do Priorytetu 4;
- 6) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 sierpnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na realizację działań w ramach Priorytetu 5. Pomoc techniczna objętego Programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027, a także podziału środków finansowych na beneficjentów tego priorytetu (Dz. U. poz. 1956);
- 7) Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.);
- 8) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

Rozdział III. Cel wytycznych

Niniejsze wytyczne określają zasady dotyczące zachowania trwałości operacji i są skierowane do beneficjentów programu, realizujących operacje na podstawie zawartej umowy o dofinansowanie.

Zasada zachowania trwałości operacji w projektach unijnych to kluczowa zasada gwarantująca, że środki unijne są wykorzystywane efektywnie i przynoszą długotrwałe korzyści.

Rozdział IV. Trwałość na podstawie rozporządzenia ogólnego

Jednym z podstawowych założeń wsparcia udzielanego z funduszy UE jest takie wydatkowanie środków, które zapewni trwałe i pozytywne zmiany w gospodarce. W związku z tym na podmioty korzystające z funduszy UE nakłada się szereg obowiązków, których spełnienie zapewnia realizację celów rozwojowych określonych w art. 5 rozporządzenia ogólnego.

Do takich obowiązków należy m.in. wymóg zachowania trwałości operacji, o którym mowa w art. 65 rozporządzenia ogólnego, który dotyczy operacji obejmujących inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne.

Trwałość operacji oznacza utrzymanie inwestycji w infrastrukturę lub inwestycji produkcyjnych przez okres **5 lat** od daty jego rozliczenia, tj. od daty płatności końcowej na rzecz beneficjenta. W tym czasie beneficjent nie może dokonać istotnych zmian w projekcie, ani zaprzestać uruchomionej w ramach realizacji operacji działalności.

Okres trwałości może zostać skrócony **do 3 lat** w przypadkach utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP. W przypadku gdy przepisy regulujące udzielanie pomocy publicznej wprowadzają inne wymogi w tym zakresie, wówczas stosuje się okres ustalony zgodnie z tymi przepisami.

Przez **datę płatności końcowej na rzecz beneficjenta** należy rozumieć:

- 1) datę dokonania przelewu środków finansowych z tytułu pomocy na rachunek bankowy beneficjenta, w przypadku gdy te środki są przekazywane w ramach rozliczenia wniosku o płatność końcową, oraz
- 2) datę zatwierdzenia wniosku o płatność końcową przez IP, w pozostałych przypadkach.

Podrozdział IV.1. Trwałość operacji na podstawie krajowych aktów prawnych

Zgodnie z przepisami zawartymi w rozporządzeniach wykonawczych do ustawy EFMRA, **ogólną zasadą jest zachowanie trwałości operacji obejmującej inwestycje produkcyjne lub inwestycje w infrastrukturę przez 5 lat.**

Okres ten może zostać skrócony **do 3 lat** w następujących przypadkach określonych w rozporządzeniach do poszczególnych priorytetów programu:

- 1) zgodnie z § 42 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia do **Priorytetu 1** - w przypadku operacji:
 - a) w odniesieniu do której dofinansowanie wynosi nie więcej niż 3 000 000 zł, oraz
 - b) realizowanej przez beneficjenta będącego MŚP;
- 2) zgodnie z § 28 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia do **Priorytetu 2** - w przypadku operacji:
 - a) w odniesieniu do której pomoc wynosi nie więcej niż 3 000 000 zł, oraz
 - b) realizowanej przez beneficjenta będącego MŚP,
 - c) w odniesieniu do której umowa o dofinansowanie przewiduje utworzenie lub utrzymanie miejsca pracy;
- 3) zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia do **Priorytetu 3** - w przypadku operacji realizowanej przez beneficjenta będącego MŚP.

Na podstawie przepisów zawartych w rozporządzeniach do poszczególnych priorytetów programu, umowa o dofinansowanie poza postanowieniami, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o EFMRA, zawiera zobowiązania beneficjenta dotyczące zachowania trwałości operacji obejmującej inwestycje produkcyjne lub inwestycje w infrastrukturę przez 5 lat albo przez 3 lata, jak wskazano powyżej oraz obowiązek informowania IP o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie umowy o dofinansowanie w okresie realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji.

Szczegółowe postanowienia dotyczące zachowania trwałości operacji zostały zawarte we wzorach umów o dofinansowanie dla poszczególnych działań w ramach priorytetów.

Beneficjenci, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie, zobowiązani są do osiągnięcia w okresie realizacji operacji oraz **utrzymania w okresie trwałości operacji celu realizacji operacji, a także do zapewnienia w tych okresach:**

- 1) prowadzenia działalności związanej z przyznaną pomocą w miejscu realizacji operacji i nieprzenoszenia miejsca realizacji tej operacji, z wyjątkiem gdy miejsce lokalizacji realizacji operacji, zostanie zmienione za uprzednią zgodą wyrażoną przez IP pod warunkiem, że zostanie zachowany cel operacji;

- 2) nieprzenoszenia prawa własności rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji oraz niezmienniania sposobu ich wykorzystania;
- 3) niewprowadzania istotnych zmian wpływających na charakter operacji, cel operacji lub warunki realizacji operacji, które mogłyby doprowadzić do naruszenia pierwotnych celów tej operacji.

Postanowienia umowne przewidują również obowiązki informacyjne dla beneficjenta, dotyczące informowania IP o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie umowy w okresie realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji, w tym o:

- 1) okolicznościach mogących mieć wpływ na realizację operacji, wypłatę pomocy lub spełnienie wymagań określonych w programie oraz przepisach, do przestrzegania których beneficjent się zobowiązał;
- 2) planowanych lub zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej beneficjenta w zakresie mogącym mieć wpływ na realizację operacji zgodnie z postanowieniami umowy, wypłatę pomocy lub spełnienie wymagań określonych w programie oraz przepisach, do przestrzegania których beneficjent się zobowiązał.

Beneficjent jest zobowiązany do konserwacji sprzętu, jego naprawy i ewentualnej wymiany, w zakresie w jakim jest to konieczne, aby utrzymać funkcjonowanie inwestycji przez cały okres trwałości.

W przypadku gdy zachodzi konieczność wymiany sprzętu, powinien zostać zachowany odpowiedni ślad audytowy, tak aby w razie kontroli można było stwierdzić:

- 1) kiedy i dlaczego doszło do wymiany sprzętu,
- 2) co stało się ze starym sprzętem, oraz
- 3) z jakich środków został pozyskany nowy sprzęt.

Beneficjent w okresie trwałości operacji ma zatem następujące obowiązki:

- **utrzymania celu operacji,**
- **prowadzenia działalności w miejscu jej realizacji** i nieprzenoszenia miejsca realizacji operacji,
- **nieprzenoszenia własności oraz niezmienniania sposobu wykorzystania** rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji,
- **informowania IP o okolicznościach** mogących mieć wpływ na realizację operacji zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie oraz przepisami do przestrzegania, których się zobowiązał, a także **planowanych lub zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej beneficjenta** w zakresie mogącym mieć wpływ na realizację operacji zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie oraz przepisami, do których przestrzegania się zobowiązał.

Podrozdział IV.2. Operacje objęte obowiązkiem zachowania trwałości

Obowiązek zachowania trwałości operacji dotyczy operacji obejmujących **inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne**.

Infrastruktura to własność materialna o charakterze trwałym, która spełnia łącznie następujące warunki:

- ma charakter nieruchomości (jest na stałe przytwierdzona do podłoża albo do nieruchomości),
- ma nieograniczoną żywotność przy normalnym użytkowaniu obejmującym standardową dbałość i konserwację,
- zachowuje swój oryginalny kształt i wygląd w trakcie użytkowania.

Inwestycja produkcyjna to z kolei inwestycja w środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne przedsiębiorstw, dokonana w celu produkcji towarów i usług, przyczyniająca się w ten sposób do wzrostu kapitału i zatrudnienia. Przez inwestycje produkcyjne należy rozumieć również działalność usługową lub inwestycje w obszarze usług¹.

Środki trwałe to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywalnym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki organizacyjnej np. nieruchomości, maszyny, urządzenia, środki transportu².

W przypadku operacji mających na celu utworzenie nowych miejsc pracy lub utrzymanie miejsc pracy, to **utrzymanie zatrudnienia** jest objęte obowiązkiem zachowania trwałości przez okres 5 lat, a w przypadku MŚP okres ten może być skrócony do 3 lat.

Podrozdział IV.3. Wyłączenia od zasady ogólnej zachowania trwałości, o których mowa w art. 65 ust 3. rozporządzenia ogólnego

Zgodnie z art.65 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, **przepisy dotyczące trwałości nie mają zastosowania**:

- a) do wkładów na rzecz instrumentów finansowych lub dokonywanych przez takie instrumenty,

¹Rozporządzenie ogólne nie zawiera definicji pojęć dotyczących trwałości, dlatego na potrzeby niniejszych wytycznych należy odwołać się do terminologii zaproponowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w dokumencie pn. „Trwałość w projektach współfinansowanych z funduszy UE” - komentarz do przepisów Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z 2023 r., str.5.

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/126805/podrecznik_trwalosci_2021-2027_XII_2023.pdf

² Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości.

- b) do żadnej operacji, której dotyczy zaprzestanie działalności produkcyjnej w związku z upadłością niewynikającą z oszustwa.

W związku z powyższym upadłość wynikająca z oszustwa potwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu, tzw. „upadłość oszukańcza” oznacza naruszenie zasady trwałości operacji.

Podrozdział IV.4. Naruszenia trwałości operacji, skutkujące zwrotem dofinansowania

Naruszenie zasady trwałości operacji może skutkować koniecznością zwrotu części lub całości otrzymanego dofinansowania.

Zgodnie z art. 65 ust 1 rozporządzenia ogólnego, **wsparcie podlega zwrotowi** jeżeli w ciągu 5 lat od płatności końcowej na rzecz beneficjenta albo w okresie ustalonym zgodnie z zasadami pomocy państwa, nastąpi którakolwiek z poniższych okoliczności:

- 1) beneficjent zaprzestanie lub przeniesie działalność produkcyjną poza region na poziomie NUTS 2³, w którym zostało udzielone wsparcie⁴;
- 2) nastąpi zmiana własności elementu infrastruktury, która daje przedsiębiorstwu lub podmiotowi publicznemu nienależne korzyści⁵;
- 3) zachodzi zmiana, która istotnie wpływa na charakter operacji, jej cele lub warunki wdrażania, mogąca doprowadzić do naruszenia jej pierwotnych celów.

Przez **korzyść nienależną** należy rozumieć korzyść, która jest nie do pogodzenia z celami pomocy realizowanej ze środków funduszy UE lub z celami danego działania programu, np. wejście w posiadanie infrastruktury przez podmiot, który nie uzyskałby wsparcia w ramach danego działania, ponieważ nie spełniał kryteriów dostępu.⁶

³ Poziom NUTS 2 w Polsce tworzą województwa.

⁴ „Zaprzestanie działalności dotyczy działań prowadzonych w ramach operacji, a nie ogólnej działalności gospodarczej beneficjenta. Oznacza to, że jeżeli beneficjent przerwał działalność w ramach projektu, a jednocześnie dalej prowadzi inną, nawet powiązaną z projektem działalność gospodarczą, stanowi to naruszenie zasady trwałości.” - Komentarz do przepisów „Trwałość w projektach współfinansowanych z funduszy UE” MFiPR.

⁵ „Sama zmiana własności nie przesądza automatycznie o naruszeniu zasady trwałości. Z naruszeniem trwałości mamy do czynienia wówczas, gdy zmiana własności skutkuje uzyskaniem nienależytej korzyści przez podmiot publiczny albo prawny.” - Komentarz do przepisów „Trwałość w projektach współfinansowanych z funduszy UE” MFiPR.

⁶ Komentarz do przepisów „Trwałość w projektach współfinansowanych z funduszy UE” MFiPR.

W przypadku niezachowania trwałości operacji **beneficjent jest zobowiązany do zwrotu** kwoty dofinansowania proporcjonalnie do okresu, w którym trwałość operacji nie została zachowana. Dochodzenie zwrotu pomocy następuje zgodnie z art. 40 oraz art. 41 ustawy EFMRA, a więc w trybie określonym w art. 207 ustawy o finansach publicznych⁷.

W przypadku niezachowania trwałości w zakresie danego elementu inwestycji, będącego wydatkiem kwalifikowalnym objętym dofinansowaniem, beneficjent jest zobowiązany do zwrotu części kwoty dofinansowania proporcjonalnie do okresu, w którym trwałość operacji tego elementu nie została zachowana. Przy czym należy zweryfikować, czy w wyniku niezachowania trwałości w zakresie danego elementu inwestycji cel operacji został zachowany.

Wzór obliczania kwoty zwrotu:

$$Kz = \frac{Kwp \times Not}{Ot}$$

Kz - kwota zwrotu

Kwp - kwota wypłaconej pomocy dla danego wydatku kwalifikowalnego

Ot - okres trwałości (w dniach)

Not - okres w którym trwałość nie została zachowana (w dniach)

W przypadku niezachowania trwałości co do kilku elementów danej inwestycji, stanowiących wydatki kwalifikowalne objęte dofinansowaniem, kwota zwrotu będzie stanowiła sumę wynikającą z tych elementów.

Zatwierdzam:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Czesław Siekierski

/podpisano elektronicznie/

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.).